

Gerben Korten:

‘Iedereen wil schoon drinkwater’

Het lijkt zo gewoon: elke liter water uit de kraan voldoet aan de hoogste eisen. Maar voordat water goed genoeg is om als drinkwater te fungeren, komt er heel wat bij kijken. Drinkwaterbedrijf Vitens weet daar alles van. Samen met bloembollentelers gaat Vitens een pilot uitvoeren in Ommen. Een spannend proces, maar vooral de moeite waard.

Tekst: Arie Dwarswaard | Fotografie: René Faas

Elke dag levert drinkwaterbedrijf Vitens dertig olympische zwembaden aan schoon drinkwater af aan 5,7 miljoen mensen. Het leidingnet omspant meer dan een keer de omtrek van de aarde. Om dit systeem optimaal te laten functioneren, is het winnen van schoon drinkwater uit de grond essentieel. In een land als Nederland, waar grond vele functies heeft, is het een hele zorg om aan de hoogste eisen van drinkwater te kunnen blijven voldoen. Strategisch Omgevingsmanager Gerben Korten van Vitens weet daar alles van.

AANVULLEND SYSTEEM

Vitens wint in vijf provincies water uit de grond om af te leveren als drinkwater. Het water komt 30 tot soms wel 180 meter diep weg. In die ondergrond speurt het bedrijf naar water dat bruikbaar is als drinkwater. Ten opzichte van oppervlaktewater dat wordt gebruikt voor drinkwater heeft grondwater een aantal duidelijke voordelen, aldus Korten. “Grondwater is de schoonste bron, waardoor je het minder hoeft te zuiveren dan oppervlaktewater. Het is bacteriologisch betrouwbaar en heeft een constante temperatuur. Bij verontreinigingen kunnen we op tijd ingrijpen om te zuiveren. Om die reden is het gebruik van grondwater als drinkwater goedkoper en duurzamer dan oppervlaktewater.”

Voor de bescherming van de waterwinning zijn er drie typen gebieden: waterwingebieden, drinkwaterbeschermingsgebieden en intrekgebieden. Korten: “De waterwingebieden zijn relatief klein en zijn heel goed afgeschermd. Daar mag echt niets gebeuren dat invloed heeft op het drinkwater. De drinkwaterbeschermingsgebieden en de intrekgebieden liggen daar om heen, zijn veel groter en liggen vaak ook gewoon in agrarisch gebied.”

Vitens wint water in de provincies Overijssel, Gelderland, Friesland, Flevoland en Utrecht. Elk gebied heeft zijn eigen kenmerken als het om drinkwater gaat. “Op de Veluwe winnen we het meest zuivere water. Dat water kan bijna zonder bewerking de leiding in. Op de zandgronden in de Achterhoek en Twente is dat weer anders.”

Het onttrekken van grondwater roept de vraag op of het water niet op raakt. “Nee, dat is niet het geval. Dit is een zichzelf aanvullend systeem. Water dat op de grond terecht komt, druppelt in een periode van twintig tot duizend jaar naar de waterwinbronnen. Die snelheid hangt af van het type grond en de diepte van de bron. Op klei duurt het veel langer dan op zand.”

SCHOON HOUDEN

Hoewel Vitens in provincies actief is buiten de Randstad, neemt ook daar het grondgebruik toe. Alles wat op die grond terecht komt, kan op den duur in het te winnen drinkwater terug te vinden zijn. Dat is ook zo, aldus Korten. “Dat geldt overigens niet alleen maar voor bijvoorbeeld de land- en tuinbouw, maar ook voor de burger. Het wassen van auto's op straat of het door het riool spoelen van medicijnresten levert vervuiling op die onze bronnen bedreigen. Ook wat dat medicijngebruik betreft hebben wij onze zorgen. Immers, we worden allemaal ouder en juist bij ouderen neemt het medicijngebruik alleen maar toe. Die stoffen zien wij

liever niet in onze bronnen. We hebben ons daarnaast wel te houden aan de Nederlandse Drinkwaternorm, waarbij elke liter wordt getest op meer dan 65 verschillende stoffen. Het water moet voldoen aan de allerstrengste kwaliteitsnormen. Wij testen 24 uur per dag, zeven dagen per week. Dat is ook nodig, want iedereen wil schoon drinkwater.”

BEWUSTER

Niet alleen de burger kan de grondwaterkwaliteit beïnvloeden, dat geldt ook voor de agrarische sector. Korten: “Al in de jaren tachtig en negentig merkten we dat er vooral vanuit de intensieve veehouderij mineralen in het diepere grondwater terecht kwamen. Die moeten wij er uithalen voordat we het drinkwater afleveren.

Voor Vitens was dat reden om met vooral veehouders contact te zoeken om met dit onderwerp aan de slag te gaan. Dat doen we bijvoorbeeld in de Achterhoek en in Overijssel met projecten als Boeren voor Drinkwater en de Vruchtbare Kringloop.” Snappen ondernemers waar het om gaat? “Ik denk dat ze zich daar wel bewust van zijn, maar dat dit nog niet betekent dat ze allerlei maatregelen gaan nemen. Ze zijn vooral bezig om een gewas te telen en investeren in de bovenste grondlaag. Wat wij willen, is dat ze zich ook gaan inzetten om de diepere grondlagen schoner te houden. Dat betekent bijvoorbeeld dat ze gerichter gaan bemesten via vormen van precisielandbouw.”

IN GESPREK

De veehouderij was wel in beeld bij Vitens, maar de bloembollensector heel lang niet. Daar is afgelopen jaar verandering in gekomen. Aanleiding was het verbod in de gemeente Ommen om het grondwaterbeschermingsgebied in die gemeente bloembollen te telen. Andere agrarische sectoren werden niet verboden, bloembollen wel. Op initiatief van wethouder Hans ter Keurst is daar verandering in gekomen. “Begin 2017 sprak de gemeenteraad zich uit voor handhaving van het verbod, maar tegelijkertijd gaf wethouder Ter Keurst aan de KAVB en Vitens de opdracht om eens na te gaan of wij samen tot een oplossing konden komen. Eigenlijk heel simpel, maar uniek voor Vitens. Door dat te gaan doen, werd de discussie uit het juridische vlak gehaald en bleek het mogelijk om samen na te gaan denken over mogelijkheden waarbij de bloembollenteelt wel mogelijk zou zijn in het grondwaterbeschermingsgebied. Dat was zeker spannend voor ons, maar ook voor de KAVB. Als Vitens zijn we immers erg

ingesteld op het voorzorgsprincipe, en toch gaan we kijken wat er kan. Misschien goed om te beseffen dat wij niet tegen bloembollenteelt zijn, maar wel tegen het uitspoelen van schadelijke stoffen naar het grondwater, zoals resten van chemische bestrijdingsmiddelen.”

PILOT

Als de gemeenteraad van Ommen instemt, komt er een pilot van drie tot vijf jaar. Daarin gaan de bedrijven die nu in dit gebied bloembollen telen een aantal middelen niet meer gebruiken, waarvan Vitens heeft aangegeven dat ze die niet in het grondwater willen aantreffen. “Dit is heel bijzonder, omdat de telers in deze pilot willen nagaan of ze zonder deze middelen hun bloembollen kunnen telen. Met de KAVB en de gemeente Ommen gaan we nog wel na of we iets kunnen bedenken om er voor te zorgen dat ondernemers die nu nog niet in dit gebied telen maar dat later wel gaan doen zich ook aan de afspraken moeten houden.”

Voor Vitens betekent deze pilot dat er de komende jaren wordt nagegaan wat er in de grond wordt gevonden. Korten: “We kijken niet in het diepe grondwater, dat duurt te lang, maar we bemonsteren in de directe ondergrond. Een bijzonder project, hoor. Het is gelukt om draagvlak te krijgen bij de telers en binnen Vitens. Dat is echt een enorme koerswijziging.”

Dit is het derde artikel in een serie over water. Daarin komen personen en partijen aan het woord die met dit onderwerp te maken hebben, zoals bloembollenteelers, waterschappen en waterwinbedrijven.